

1581 62 07  
MAATALOUDEN TALOUDELLISEN  
TUTKIMUSLAITOKSEN  
TIEDONANTOJA N:o 74

---

*THE AGRICULTURAL ECONOMICS  
RESEARCH INSTITUTE, FINLAND  
RESEARCH REPORTS, No. 74*

## SUOMEN MAATALOUS VUONNA 1980

LAURI KETTUNEN

HELSINKI 1981

MAATALOUDEN TALOUDELLISEN  
TUTKIMUSLAITOKSEN  
TIEDONANTOJA N:o 74

---

THE AGRICULTURAL ECONOMICS  
RESEARCH INSTITUTE, FINLAND  
RESEARCH REPORTS No. 74

SUOMEN MAATALOUS VUONNA 1981

Lauri Kettunen

Helsinki 1981



## ESIPUHE

Olen laatinut tämän Suomen maataloutta koskevan katsauksen edellisen vuoden julkaisun mukaisesti. Vuoden 1980 tilastot ovat vielä hyvin ennakkollisia tai karkeita arvioita, mutta toivon, että ne kuitenkin antavat yleiskuvan maatalouden kehityksestä viime vuonna. Tässä katsauksessa on myös lyhyt selvitys tärkeimmistä maatalouspoliittisista toimenpiteistä ja laeista.

Kiitän Lulu Siltasta, Merja Mannista ja Helena Koivulaa, jotka ovat auttaneet tämän julkaisun toimittamisessa. Vastuu mahdollisista virheistä samoinkuin kaikista kannanotoista kuuluu tietenkin minulle.

Julkaisu ilmestyy myös englanninkielisenä Maatalouden taloudellisen tutkimuslaitoksen tiedonantoja -sarjassa no. 74a.

Helsingissä tammikuun 15. päivänä 1981

Lauri Kettunen

## I JOHDANTO

### 1. Taloudellinen tilanne

Jo toisena vuonna peräkkäin taloudellinen kasvu oli maassamme hyvin nopeaa. Bruttokansantuote nousi vuonna 1979 noin 7 % ja vuoden 1980 alkupuolelle kasvu jatkui samansuuruisena hidastuen kuitenkin vuoden loppua kohden. Ennusteet lupailivat aikaisemmin jopa 6 - 7 % kasvua myös vuodelle 1980, mutta lopullinen tulos jäi noin 5 %:iin.

Teollisuusmaiden lama on siis vaikuttanut toistaiseksi vähän Suomen kansantalouteen, joskin aikaisempien vuosien kokemusten mukaan taantuma tulee meille muita maita myöhemmin. Nytkin pelätään, että 1970-luvun puolivälin suhdannekuva toistuu. Silloinhan Suomi näytti selviytyvän hyvin yleismaailmallisesta lamasta, mutta toisin kävi. Tuotannon kasvu pysähtyi neljäksi vuodeksi eli lähes yhden suhdannekierron ajaksi.

Vielä vuonna 1979 oli taloudellinen kehitys hyvin hallinnassa. Inflaatiovauhti oli kohtuullinen (8 %), maksutase oli tasapainossa, palkansaajien reaaliansiöt nousivat 3 %, joskin työttömyysaste oli vielä 6 %. Vuonna 1980 tulivat kuitenkin esille noususuhdanteeseen liittyvät ongelmat. Inflaatio nousi 14 %:iin ja kauppataaseen alijäämä oli noin 5 mrd mk. Työttömyysaste aleni tosin alle 5 %:iin vuositasolla.

Suhdannekäänne tulee esiin myös vuotta 1981 koskevissa arvioissa. Bruttokansantuotteen kasvu putoaa pessimistisimpien ennusteiden mukaan 1 %:iin virallisen ennusteen ollessa 3.5 %. Taloudellista kasvua ylläpitää varsinaisesti vienti, joka vielä vuonna 1980 kehittyi suotuisasti.

Metalliteollisuuden vientinäköymät ovat edelleenkin hyvät, mutta selluloosa- ja paperiteollisuus on ilmoittanut jo tuotannon seisokeista, jotka käyvät välttämättömiksi vientikysynnän alennuttua. Kauppataaseen alijäämäisyys ei tällä kertaa ole niin

rajoittava talouspoliittinen tekijä kuin aikaisemmin, sillä alijäämä syntyy ennen muuta Neuvostoliiton kanssa käytävässä kaupassa. Koska se on bilateraalisella pohjalla, vientiä on lisättävä Neuvostoliittoon, minkä voi olettaa helpottavan la-  
maa maassamme.

Vienti länsimaihin on jatkunut toistaiseksi suotuisasti hyvän kilpailukyvyn ansiosta, mutta tilanne on kääntymässä huonommak-  
si mm. siksi, että palkat nousivat vuonna 1980 keskimäärin 14 - 15 %. Suomen markka on tosin hyvin säilyttänyt arvonsa, eikä devalvointipainetta ole ollut. Alkuvuodesta markka reval-  
voitiin 2 %:lla ja keskustelu uudesta revalvaatiosta jatkui kesään saakka. Rahamarkkinat ovat, kuten normaalia, kiristyneet suhdannekierron loppupuolella niiden oltua aikaisemmin varsin löysät ja aiheutettua ilmeisesti mm. rakennustoiminnan ylikuumenemisen, mitä nyt hillitään investointiverolla vuoden 1981 lokakuun loppuun saakka.

Korkeasuhdanteen vaikutuksesta maatalouteen ei ole tutkimuksia. Senhän tulisi näkyä mm. lisääntyneenä maataloudesta luopumisena. Maatalouden rakennekehitys siihen liittyvine omine sisäi-  
sine tekijöineen on kuitenkin niin nopeaa, ettei taloudellinen kehitys siinä näy kovin helposti varsinkin kun ilmeiset tilas-  
tovirheet vaikeuttavat analyysin tekoa. Tilastojen valmistumi-  
nen vie myös 1 - 2 vuotta, joten nykytilanteesta ei ole tark-  
kaa tietoa. Maidon lähettäjien lukumäärää seurataan kuitenkin kuukausittain. Siinä ei ole todettavissa suhdannevaihtelun vaikutusta.

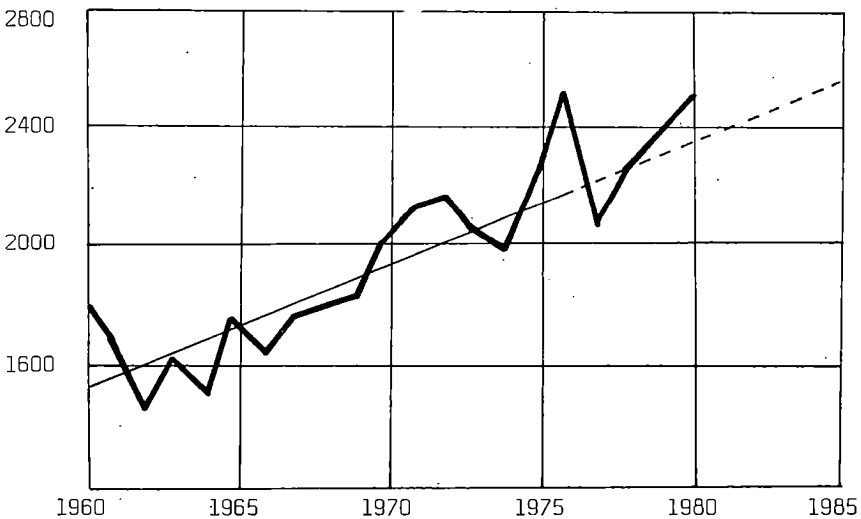
Korkeasuhdanne vaikuttanee kuitenkin maatalouteen metsäsektorin kautta. Kantohinnat ovat nousseet edelleen ja hakkuut ovat olleet ennätyskorkeat. Viljelijät omistavat vajaat puolet maamme metsistä, ja heidän tulonsakin ovat tältä osin ilmeisesti kehittyneet suotuisasti. Maatalouden investointien rahoitus on siis myös ollut viime vuosina helpompaa. Viljelijäthän ovat usein joutuneet turvautumaan metsätuloihin rakentaessaan tai koneita hankkiessaan.

## II TUOTANTO, HINNAT JA MAATALOUSTULO

### 2. Kasvinviljelytuotanto

Touko- ja kesäkuun säällä on oleellinen merkitys maamme sadon suuruuteen. Alkukesän kuivuus ja kylmyys hidastuttavat kasvu-  
tojen kehitystä ja alentavat satoa. Syksyn korjuuolosuhteet vaikuttavat puolestaan sadon laatuun.

Viime kesän sää oli ilmeisesti kantalainen maataloutta ajatellen. Toukokuun lopussa oli tosin pitkäaikoinen kylmä kausi ja kesäkuu oli poikkeuksellisen lämmin ja kuiva. Kesäkuun helteestä sanottiin, että sellainen sattuu vain kerran, pari vuosisadassa. Sekä heinä- että viljan korjuu saatiin suorittaa tyydyttävissä olosuhteissa. Ainoastaan sokerijuurikkaan korjuussa oli vaikeuksia lokakuun runsaiden sateiden ja aikaisen lumentulon takia.



Kuvio 1. Kokonaissato ilman olkia, ry/ha, vuosina 1960-80.

Taulukko 1. Tärkeimpien viljelykasvien sato vuosina 1979 ja 1980.

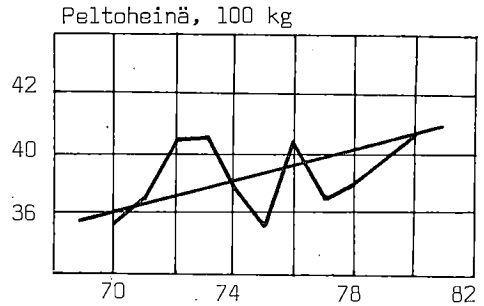
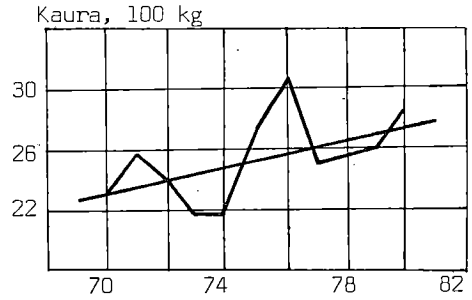
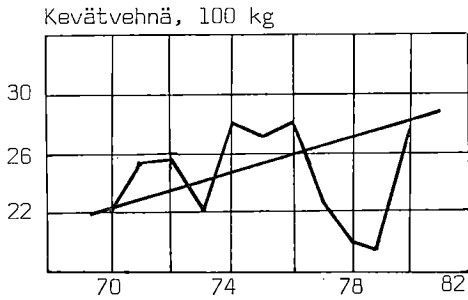
	1979			1980		
	Viljelyala 1 000 ha	Sato 100 kg/ha	Yht. milj. kg	Viljelyala 1 000 ha	Sato 100 kg/ha	Yht. milj. kg
Syysvehnä	10.9	22.4	24.4	27.4	32.5	89.1
Kevätvehnä	88.2	20.9	184.0	96.9	27.6	267.6
Ruis	36.9	20.9	77.2	53.3	23.2	123.6
Ohra	633.1	26.1	1649.9	533.4	28.8	1533.6
Kaura	451.1	28.4	1282.6	477.8	28.1	1258.1
Peruna	42.7	157.9	674.1	40.9	180.0	736.1
Sokerijuurikas	33.2	210.7	700.0	31.7	268.3	850.5
Peltoheinä	471.3	39.6	1864.4	477.8	38.3	1830.7
Säilörehu	225.7	189.0	4265.7	233.6	179.0	4180.8
Kevätöljykasvit	32.5	14.2	46.0	55.3	15.8	87.3
Muut kasvit	70.8			68.3		
Yhteensä	2096.4	2379 <sup>1)</sup>	4918.5 <sup>2)</sup>	2066.4	2492 <sup>1)</sup>	5060.9 <sup>2)</sup>
Laidun	217.2			203.3		
Kesanto	87.9			102.3		
Pellonvaraus	110.1			98.0		
Muu maa	77.4			92.7		

1 ry/ha ilman olkia

2) milj. ry ilman olkia

Alkukesän kuivuudesta huolimatta kokonaissato oli varsin hyvä, määrältään kaikkien aikojen toiseksi paras (5 060.9 milj. ry). Ainoastaan vuoden 1976 sato on ollut sitä suurempi (5 560 milj. ry). Hehtaaria kohti laskettuna sato (2 492 ry/ha) oli lähes yhtä suuri kuin vuonna 1976 (2 532 ry/ha), mutta viljeltä pinta-ala on pudonnut tuntuvasti vuodesta 1976.

Yksittäisten tuotteiden hehtaarisadot olivat varsin lähellä trenditai ennustearvoja (vrt. kuvio 2). Kevätvehnän sato oli edelleen alle odotusten, mutta kun laatu oli hyvä, on maamme kolmen vuoden jälkeen jälleen lähes omavarainen leipäviljan suhteen. Vehnän viljelyala on kuitenkin vielä liian pieni varastojen kasvatamiseen, mihin lähivuosina olisi hyvät mahdollisuudet, sillä me-



Kuvio 2. Vehnän, ohran, kauran ja peltoheinän hehtaarisadot vuosina 1970-80.

neillä on mittava varastojen rakentamishjelma. Viljaa voidaan vuodesta 1982 alkaen varastoida Valtion viljavaraston omistamiin varastoihin 900 milj. kg.

Rehuviljasato oli myös hyvä, joskin ohran viljelyalan putoamisen takia kokonaissato oli hieman edellisvuotta pienempi. Se lienee kuitenkin riittävä, vaikka kotieläintuotanto onkin kasvussa. Säilörehun hehtaarisato jäi selvästi alle normaalin, mutta laadultaan heinänsato lienee ollut yleensä hyvä, koskapa lehmien keskituotokset ovat nousseet alkaneen sisäruokintakauden alussa 3 - 4 % edellisvuodesta.

Taulukko 2. Markkinoille tulleet kotimaiset viljamäärät vuosina 1976-80, milj. kg.

	1976	1977	1978	1979	1980 <sup>e</sup>
Ruis	96	94	57	60	90
Vehnä	469	341	97	108	200
Rehuvehnä	66	136	113	59	
Ohra	483	723	615	588	600
Kaura	365	374	261	273	350

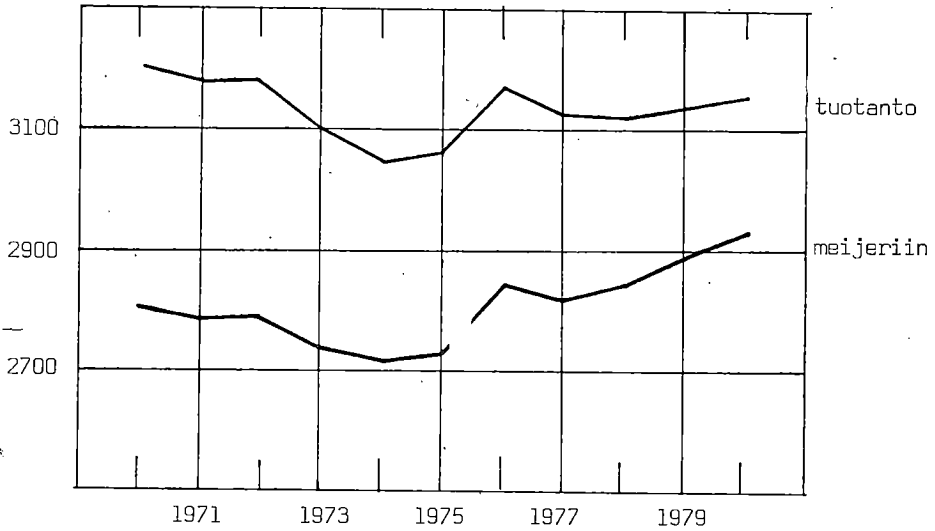
Hyvä viljasato näkyy myös markkinoille tulleissa määrissä (taulukko 2). Varsinkin leipäviljan määrät ovat kasvaneet voimakkaasti.

### 3. Kotieläintuotanto

Maidontuotanto kasvoi lievästi vuonna 1980 huolimatta kaikista rajoitustoimenpiteistä. Meijereihin toimitettu maitomäärä nousi noin 2 930 milj. litraan, mikä ylittää tuotantokaton 255 milj. litralla. Ennusteet lupaavat tuotannon kasvavan edelleenkin. Tosin lehmämäärä on alenemassa (liitetaulukko 4), joten tilanne ei ole oleellisesti ryöstäytymässä käsistä, mutta keskituotosten kasvu saa aikaan lievän tuotannon kasvun. Markkinoille tulee maidosta yhä suurempi osa, sillä maidonlähettäjien lukumäärä alenee nopeasti. Maidontuotanto on käymässä läpi sitä rationalisointiprosessia, joka on jo tapahtunut sianlihan ja kananmunien tuotannoissa, joissa yritysten keskikoko on suhteellisesti suurempi kuin maidontuotannossa.

Taulukko 3. Kotieläintuotanto vuosina 1976-80.

	1976	1977	1978	1979	1980 <sup>e</sup>
Maito, milj. litraa	3176	3130	3125	3141	3155
Naudanliha, milj. kg	114	106	106	110	110
Sianliha " "	136	140	154	164	170
Kananmunat " "	86	85	76	76	80
Siipikarjanliha " "	12	13	12	14	14
Muu liha " "	2	2	2	2	2



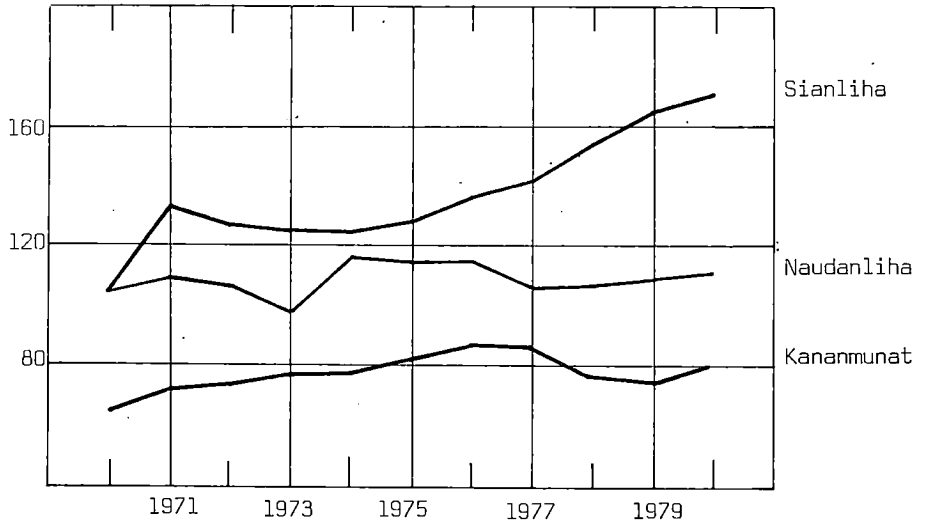
Kuvio 3. Maidontuotannon ja meijereiden vastaanottamat maitomäärät vuosina 1970-80.

Sianlihan tuotanto jatkoi tasaista kasvuaan. Kulutus ei ole kasvanut aivan samassa tahdissa, ja niinpä vienti nousikin noin 26 milj. kg:aan eli se ylitti vientikatton 13 milj. kg:lla. Vuoden 1981 aikana odotetaan kehityksen olevan samanlainen: tuotanto ja kulutus kasvavat 3-4 % ja vientitarve säilyy vuoden 1980 tasolla.

Naudanlihan tuotanto on pysynyt suurin piirtein vakiona pitemmän aikaa. Teuraseläinten lukumäärä alenee lypsylehmien vähetessä, mutta teuraspainojen nousu pitää kuitenkin tuotannon ennallaan.

Kananmunien tuotantoa on säädelty tehokkaasti haudontojen rajoituksilla. Nyt näyttää tuotanto kuitenkin nousseen hieman, vaikka vientikatto (12 milj. kg) ylitettiin vuonna 1980 10 milj. kg:lla.

Siipikarjanlihan tuotanto on osoittanut lievää nousua, mutta silti kulutus on kansainvälisesti verrattuna hyvin alhainen.



Kuvio 4. Naudan- ja sianlihan sekä kananmunien tuotanto vuosina 1970-80.

Oheisissa taulukoissa ei ole mainittu riistan kulutusta. Hirviä kaadettiin vuonna 1980 noin 54 000 kpl, joista saadaan lihaa noin 7 milj. kg. Sillä on jo jonkinmoinen vaikutus lihan (ilmeisesti naudanlihan) kulutukseen.

#### 4. Kulutus ja ulkomaankauppa

Nestemäisiä maitotuotteita lukuunottamatta kotieläintuotteiden kulutus on kasvanut jatkuvasti, sianlihan kulutus jopa varsin nopeasti. Maidonkin kulutus on pysynyt lähes vakiona ja juuston kulutus kasvaa elintason noustessa.

Taulukko 4. Maitotuotteiden kulutus vuosina 1975-80, kg/cap.

	Maito	Voi	Juusto
1975	292.8	13.3	6.1
1976	289.9	12.7	6.7
1977	284.8	12.2	6.2
1978	281.1	11.9	6.2
1979	278.0	12.5	6.4
1980 <sup>e</sup>	269	11.6	7.1

Taulukko 5. Lihan ja kananmunien kulutus vuosina 1975-80, kg/cap.

Vuosi	Naudan- liha	Sian- liha	Siipi- karjan- liha	Kanan- munat
1975	24.2	26.7	2.4	10.9
1976	23.6	25.9	2.4	11.0
1977	22.0	27.4	2.7	10.9
1978	21.7	28.3	2.5	11.6
1979	22.9	29.7	2.9	11.6
1980 <sup>e</sup>	23	31	3	12

Naudanlihan kulutus on tasaantunut noin 22 - 24 kg per capita tasolle. Sianlihan kulutus nousee noin 1 kg per capita vuodessa. On ennustettu, että kulutuksen kasvu hidastuu 1980-luvulla, joskaan mitään merkkejä siitä ei ole nähtävissä. Tutkimusten mukaan naudanlihan kysynnän pitäisi kasvaa tulotason noustessa, mutta naudanlihan hinnan reaalinousu sianlihan hintaa nopeammin on siirtänyt lihan kysynnän kasvua sianlihaan.

Siipikarjanlihan kulutus nousee vuosittain, mutta sen merkitys lihan kulutuksessa on vielä vaatimaton. Kananmunien kulutus on kasvanut myös jatkuvasti, mutta kovin suurta kulutuksen kasvua ei enää ole odotettavissa.

Maamme maatalous pystyy tyydyttämään elintarvikkeiden kotimaisen kysynnän. Leipäviljaomavaraisuus putosi tosin hyvin alas vuosina 1977 - 79, mutta omavaraisuuden uudelleen saavuttaminen on hyvin mahdollista. Olihan leipäviljasato vuonna 1976 paljon yli oman tarpeen ja jo vuoden 1980 sato riittää lähes kokonaan tyydyttämään kysynnän.

Kotieläintuotteita on yli oman tarpeen. Sianlihan ja kananmunien vienti kasvoi vuonna 1980 maitotuotteiden viennin pysyessä ennallaan.

Maahan tuodaan myös melkoinen määrä maataloustuotteita. Arvoltaan tuonti onkin selvästi suurempi kuin vienti (taulukko 7). Osa tuonnista on kuitenkin sellaista, jota ei voida korvata kotimaisella tuotannolla (kahvi, suurin osa hedelmistä, tupakka), mutta jotka eivät toisaalta ole elintärkeitä omavaraisuuden kannalta. Rehu ja minkinrehuksi menevät kalanjätteet muodostavat myös melkoisen osan tuonnista (vuonna 1979 182 ja 190 milj. mk). Viljan, öljysiementen, tupakan ja sokerin tuonti on myös lähes samansuuruisia.

Viennistä ovat tärkeimpiä maitotuotteet (lähes puolet arvosta), liha ja lihatuotteet, sokeri, makeist tuotteet ja tupakkavalmistukset. Viennin merkitys on tuotantoa ja omavaraisuuttakin ajatellen paljon suurempi kuin viennin arvo osoittaa, sillä vientihinnat ovat varsinkin maitotuotteiden osalta alhaiset.

Taulukko 6. Eräiden maataloustuotteiden vienti 1975-80, milj. kg.

Vuosi	Voi	Juusto	Maitojauhe	Sianliha	Kananmunat
1975	11.9	19.9	20.1	-	28.1
1976	21.2	28.6	22.0	8.9	34.3
1977	15.6	32.8	29.1	8.9	33.8
1978	14.9	36.1	27.4	17.6	22.2
1979	17.4	40.3	28.0	20.0	21.0
1980 <sup>e</sup>	12	40	30	26	25

Vientitilastosta puuttuu turkisten vienti, joka nousi 800 milj. mk:aan vuonna 1979.

Taulukko 7. Maataloustuotteiden viennin ja tuonnin arvo  
(Brysselin nimikkeistö 1-24), vuosina 1975-80,  
milj. mk.

Vuosi	Vienti	Tuonti, yht.	kahvi ja tee	hedelmät	juomat ja tupakka
1975	719.8	2 472.3	368.5	341.4	184.9
1976	921.4	2 332.4	692.3	366.0	155.7
1977	1 303.3	2 899.9	1 012.9	404.1	166.0
1978	1 127.3	3 107.2	904.4	447.1	226.9
1979	1 284.2	3 679.9	931.7	533.9	226.8
1980 <sup>1)</sup>	1 338.5	3 897.0	1 015.9	492.6	219.0

1) Tammii-lokakuu

## 5. Maataloustuloratkaisut

### 5.1. Kevään ratkaisu

Maataloustuloneuvottelut käynnistyivät jo tammikuussa joskin oli odotettavissa, etteivät ne päättyisi aivan pian, sillä maatalous odottaa yleensä tuloneuvottelujen päättymistä. Työmarkkinoilla yritettiin saada aikaan kokonaisratkaisu tammikuun loppuun mennessä, mutta siinä ei onnistuttu. Sen jälkeen neuvottelut siirtyivät liittokohtaiselle tasolle, mutta eteneminen oli edelleen hidasta.

Maatalouden tuotantokustannuslaskelma saatiin kuitenkin helmikuussa valmiiksi, joskin laskelmaan jäi pieni epävarmuustekijä. Tilastokeskus oli saanut uudet koneiden ja kaluston tilastomäärät, jotka aiheuttivat sen, että sovellettaessa uusia määriä kustannuskompensaatiolaskelmaan kustannusten nousu muodostui noin 30 milj. mk suuremmaksi kuin aikaisemman käytännön mukaan. Hintaneuvottelukunta ei päässyt yksimielisyyteen tästä, vaan laskelma sisälsi molemmat vaihtoehdot.

Taulukko 8. Kevään 1980 maataloustuloratkaisun kustannuslaskelma.

	Syksyn 1979 taso milj. mk	Kevään 1980 taso milj. mk
Tuotto		
Tavoitehintatuotteet	8 581.4	8 581.4
Muut tuotteet	758.9	854.6
Jälkitilit	261.4	261.4
Hintapoliittinen tuki	<u>1 116.2</u>	<u>1 114.2</u>
Yhteensä	10 717.9	10 811.6
Palautus tavoitehintoihin	<u>-24.4</u>	<u>          </u>
Tuotto yhteensä	10 693.5	10 811.6
Kustannukset	6 800.8	7 264.7
Maataloustulo	3 892.7	3 546.9
Maataloustulon muutos		-345.8
Tavoitehintojen alitus		<u>-17.2</u>
Muutos perustasoon		-363.0

Kustannusten nousu oli 463.9 milj. mk eli 6.8 %. Laskelma koskee koko maataloutta, siis muitakin kuin tavoitehintatuotteita. Muiden tuotteiden hintakehitys on vapaa, mutta se otetaan huomioon hintaratkaisussa. Kun niiden hinnat olivat jo nousseet 95.7 milj. mk (12.6 %), tavoitehintojen kompensointia (nostamista) oli vähennettävä tällä määrällä. Lisäksi tavoitehintojen alitukset aiheuttivat korjauksia laskelmiin. Näin ratkaisun ensimmäinen vaihe edellytti 363.0 milj. mk:n eli noin 4.2 %:n korotusta tavoitehintoihin.

Kustannuskompensaatioissa esiintynyt riita oli kuitenkin vaatimaton verrattuna siihen asetelmaan, joka syntyi tuloratkaisusta neuvoteltaessa. Julkinen valta tarjosi maataloudelle kokonaisratkaisua, joka oli noin 700 milj. mk, kun sen sijaan MTK:n vaatimus oli noin 1 400 milj. mk. Tämä asetelma syntyi mm. siksi, että helmikuun loppuun mennessä syntyivät ensimmäiset työmarkkinaratkaisut, joiden yleistasona oli noin 9.5 %:n kokonaiskorotus palkkoihin. Julkinen valta lähti tarjouksessaan tästä prosentti-

luvusta, joka maataloustuloon sovellettuna merkitsi vajaata 400 milj. mk. Kustannuskompensatioon lisättynä se johti noin 700 milj. mk:n kokonaisratkaisuun. Maatalous sen sijaan lähti liikkeelle aikaisemminkin esittämästään pennilinjasta. MTK:n laskelmien mukaan palkkojen korotus oli 1.8 mk tunnilta, mikä sovellettuna maatalouteen maatilahallituksen työpanostietoja hyväksikäyttäen olisi johtanut kokonaisuudessaan 1.4 miljardin kokonaisratkaisuun.

Neuvotteluasetelma lukkiutui helmikuun lopussa, jolloin ratkaisu hintalain mukaan olisi tehtävä eikä neuvotteluissa näyttänyt olevan mitään kiirettä. Maaliskuun lopussa neuvottelut sitten tiivistyivät, vaikka koko ajan tilanne näytti hyvin vaikealta, koska kumpikaan osapuoli ei juuri liikkunut alkuasetelmistaan. Neuvottelut siirtyivät välillä hallituksen ja maataloustuottajien välisiksi, joskin koko ajan myös virkamiesneuvottelijat olivat mukana neuvotteluissa. Tuottajat uhkasivat lopulta ryhtyä maataloustuotteiden luovutuslakkoon, ellei ratkaisuun päästäisi maaliskuun aikana.

Lopulta kuitenkin neuvottelutulos saatiin aikaan, joskin se vaati myös koko hallituksen osallistumista neuvotteluihin ja muiden yleispoliittisten ratkaisujen mukaan ottamista. Mm. valuuttapolitiikasta keskusteltiin runsaasti tässä yhteydessä ja neuvottelujen aikana suoritettiin 2 %:n revalvaatio. Tämä ei kuitenkaan tyydyttänyt kaikkia hallituksen jäseniä, vaan myöhemmin tehtiin vielä salainen sopimus valuuttakurssipolitiikasta. Neuvotteluratkaisuun sisältyi myös koko kansantaloutta koskevia työllisyyspoliittisia toimenpiteitä. Loppuratkaisuksi saatiin noin 1 100 milj. mk:n suuruinen korotus, jota voidaan tarkastella useallakin tavalla. Pennimääräksi muutettuna ratkaisu jäi hie- man alle yleisen linjan, mutta prosentteina laskettuna maataloustulo nousi noin 19. Tuottajahintatasoon se merkitsi noin 10 %:n korotusta.

MTK alisti sopimuksen jäsenäänestykseen, joka oli sen historian ensimmäinen. Noin 80 % äänestäneistä hyväksyi sopimusehdotuksen ja niin uudet tavoitehinnat tulivat voimaan huhtikuun alussa.

Neuvottelujen lopputulos muodostui siis seuraavasti:

Maataloustulon muutos laskelman mukaan	363.0
Maataloustulon korotus	<u>735.0</u>
Yht.	1098.0
josta tavoitehintoihin	879.4
hintapoliittiseen tukeen	201.6
ja lomajärjestelyihin ja sijaisapuun	<u>17.0</u>
	1098.0

Hintapoliittisen tuen korotuksesta meni 50 milj. mk aluetukeen, 60 milj. mk pinta-alalisiin, 7 milj. mk pienkanalatukeen, 10 milj. mk lampaan ja raskaan naudan tuotantopalkkioihin ja 74.6 milj. mk maidon lisähintaan.

Varsinaisen hintaratkaisun lisäksi sovittiin, että lomarahaa nostetaan 44 milj. mk ja sijaisapua 14 milj. mk. Viljelijöiden viikkovapaatoiminnan kokeilu päätettiin aloittaa vuoden 1981 kuluessa. Lisäksi päätettiin ryhtyä tehostamaan naudanlihan tuotantoa maksamalla emolehmäpalkkiota, johon varattiin 10 milj. mk vuonna 1980. Palkkion suuruus on 600 mk lehmää kohti vuodessa.

Tuotekohtainen hintojen korotus oli koko ajan vaikeutena neuvotteluissa. MTK:n tavoitteena oli nostaa leipäviljan hintaa 40 p/kg, mikä tekee prosentteina vehnän hintaan noin 32 eli tuntuvasti enemmän kuin tavoitehintojen kokonaiskorotus, jolta osin korotus oli noin 10 %. Perusteluna oli tietenkin viljan hinnan jälkeenjääneisyys ja leipäviljaomavaraisuuden romahtaminen. Kuten taulukosta 9 ja kuviosta 5 käy ilmi, hintaratkaisu oli suhteellisesti suurin juuri viljan osalta. Viljan ja kotieläintuotteiden hintasuhteissa on viime ratkaisujen seurauksena tapahtunut niin oleellinen muutos, että sen voi odottaa heijastuvan myös tuotantorakenteeseen.

Taulukko 9. Tavoitehinnat vuosina 1979 ja 1980.

		1.2.1979	1.9.1979	1.4.1980	1.9.1980
Ruis <sup>1)</sup>	p/kg	114.85	124.85	159.00	161.00
Vehnä <sup>1)</sup>	"	106.00	114.00	148.00	150.00
Rehuohra <sup>1)</sup>	"	83.59	83.59	101.00	103.00
Rehukaura <sup>1)</sup>	"	77.39	77.39	94.50	96.50
Maito <sup>2)</sup>	p/l	134.60	134.60	146.60	152.60
Naudanliha <sup>4)</sup>	mk/kg	14.40 <sup>3)</sup>	14.90	16.40	17.14
Sianliha	"	9.66 <sup>3)</sup>	9.66	10.31	10.91
Kananmunat	"	6.17	6.30	6.85	7.25
Lampaanliha	"	17.04 <sup>3)</sup>	17.54	19.10	20.00

1) Alkaen 1.8.

2) Maidon lisähinta 15 p/l, lisäksi 24 000 l:aan asti 2.0 p/l 1.2.1979 alkaen sekä 30 000 l:aan asti 7.5 p/l 1.4.1980 ja 8.3 p/l 1.9.1980 alkaen.

3) Alkaen 12.1.1979

4) Naudanlihan tuotantopalkkio 1.30 mk/kg teuraspainon ollessa yli 160 kg sekä 1.9.1979 alkaen 2.00 mk/kg ja 1.4.1980 alkaen 2.20 mk/kg teuraspainon ollessa yli 210 kg.

## 5.2. Syksyn hintaratkaisu

Syksyn hintaratkaisu koskee vain kustannusten nousun kompensointia, joten neuvottelujen alkuasetelma on selvästi yksinkertaisempi kuin keväällä, jolloin on neuvoteltava myös maataloustulon korottamisesta. Maatalouden hintaneuvottelukunta valmistaa kustannuslaskelman, joten neuvottelijoiden tehtäväksi jää vain päättää kustannuskompensoinnin jakamisesta eri tuotteille ja hintapolitiitiseen tukeen. Kustannuslaskelma oli taulukon 10 mukainen.

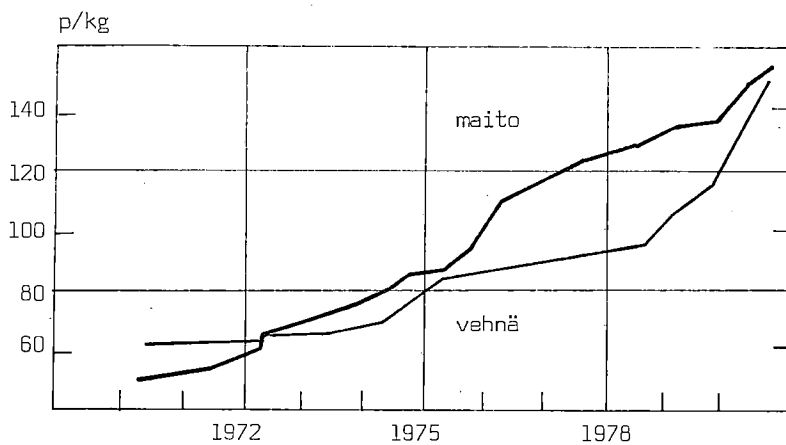
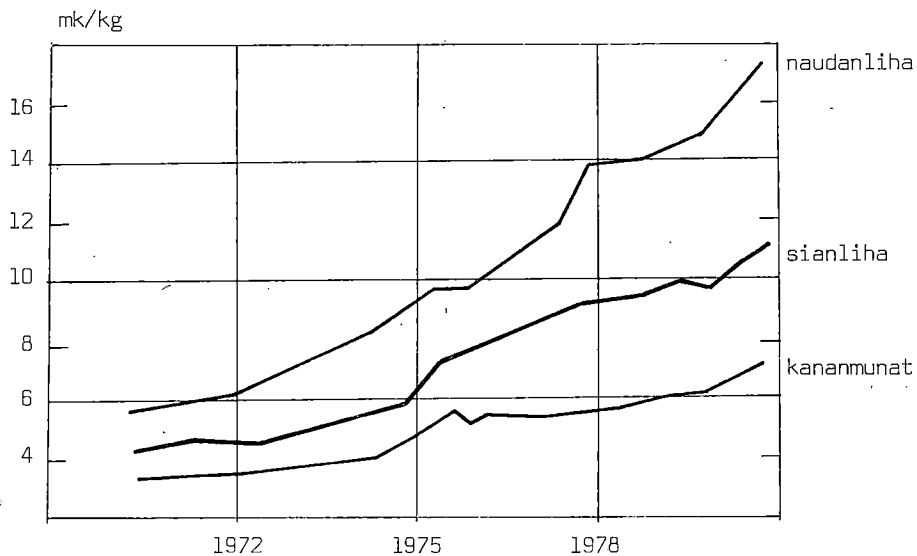
Taulukko 10. Syksyn 1980 hintaratkaisun kustannuslaskelma.

	Kevään 1980 taso milj. mk	Syksyn 1980 taso milj. mk
Tuotto		
Tavoitehintatuotteet	9 460.8	9 460.8
Muut tuotteet	854.6	854.6
Jälkitilit	261.4	387.6
Hintapoliittinen tuki	<u>1 315.8</u>	<u>1 315.8</u>
Yhteensä	11 892.6	12 018.8
Kustannukset		
Maataloustulo	<u>7 258.2</u>	<u>7 831.5</u>
Muutos perustasoon	4 634.4	4 187.3
		-447.1

Kustannusten nousu oli yhteensä 573.3 milj. mk eli 8 %. Lannoitteiden ja energian hinnan nousuilla (19 ja 13 %) oli suurin vaikutus kustannusten kohoamiseen. Vuositasolla (1979:stä 1980:een) oli kustannusten nousu noin 15 % eli hieman enemmän kuin inflaatiovauhti koko kansantaloudessa.

Jälkitilien kasvu merkitsee sitä, että maidon tuottajahinta nousee hieman nopeammin kuin tavoitehintaa. Tämä ylitys otetaan kuitenkin huomioon maataloustuloa alentavana tekijänä syksyn ratkaisun yhteydessä. Näin ollen korotustarve jäi 447 milj. mk:aan.

Tuotekohtaisesta jaosta syntyi erimielisyyksiä valtion ja maataloustuottajien edustajien kesken, mikä pitkitti neuvotteluratkaisuun pääsyä. Tuottajat halusivat koko kompensaaation siirtämistä tavoitehintoihin, kun taas valtion neuvottelijat halusivat siirtää osan hintapoliittiseen tukeen. Myös viljan tavoitehintaan tuottajat halusivat lisäystä valtion neuvottelijoiden edustaessa sitä kantaa, että viljan tavoitehinnat tulee asettaa yksinomaan kevään ratkaisun yhteydessä ennen kevään kylvöjä. Ratkaisu oli kuitenkin kompromissi: sekä viljan hintoja että hintapoliittista tukea nostettiin.



Kuvio 5. Eräiden tavoitehintojen kehitys vuosina 1970-80.

Tavoitehintoihin ohjattiin 406.7 milj. mk ja hintapoliittiseen tukeen 40.4 milj. mk. Jälkimmäisestä meni 20.4 milj. mk maidon lisähintaan. Osa siitä käytettiin jo keväällä päätetyn lisähinnan (keskim. 4 p/l) maksamiseen.

Tyypillistä vuoden 1980 hintaratkaisuille on ollut niiden painottuminen leipäviljan hintoihin, jotka nousivat edellisvuoteen verrattuna noin 30 %. Tilanne tällaisen korotuksen läpiviemiseen oli otollinen. Leipäviljan omavaraisuuden putoaminen puoleen antoi pontta nostamiseen. Korotus oli myös välttämätön. Leipäviljan hinta oli monena vuonna jäänyt jälkeen muusta hintakehityksestä, mikä on selityksenä yhdessä epäedullisten säiden kanssa leipäviljan viljelyn romahtamiseen. Vuonna 1980 päästiin jo lähelle omavaraisuutta, mutta varastojen kasvattamisen takia vehnän viljelyala saa nousta vielä edelleen.

## 6. Tulokehitys

Viljelijöiden tulokehityksen ennakkotietojen laadinta on osoittautunut vaikeaksi. Kokonaislaskelmien perusteella saadaan tietenkin jonkinlainen kuva mm. maataloustulosta,

Taulukko 11. Maataloustulon kehitys vuosina 1975-79, milj. mk.

Vuosi	Yrittäjätulo <sup>1)</sup> maataloudesta	Maataloustulo <sup>2)</sup>
1975	3 314.7	2 828.1
1976	3 441.5	3 383.6
1977	3 310.2	3 672.8
1978	3 160.3	2 985.0
1979	2 996.0	2 943.8
1980 <sup>e</sup>		3 277

1) Tilastokeskuksen kansantalouden tilinpidon mukaan.

2) Maatalouden taloudellisen tutkimuslaitoksen kokonaislaskelmien mukaan.

mutta koska se on kokonaistuoton ja kustannusten erotus ja molempiin liittyy virhemahdollisuuksia ja melko karkeita ennakkvoja vuoden alussa, on selvää, että maataloustuloon tulee helposti monen prosentin virhe. Tämä on muistettava tarkasteltaessa seuraavassa esitettäviä ennakkotietoja maataloustulon kehityksestä.

Niin Tilastokeskuksen tilinpitoa kuin Maatalouden taloudellisen tutkimuslaitoksen kokonaislaskelmia on uudistettu kuluneen vuoden aikana, minkä seurauksena maataloustulon taso on pudonnut. Kehityskuvakin on yksityiskohdiltaan muuttunut, mutta pääasia, maataloustulon huono kehitys vuosina 1976-79 näkyy edelleen.

Vuosi 1980 näyttää hieman aikaisempia paremmalta. Tuotannon volyyymi kasvoi 4 % ja tuottajahinnat nousivat hieman vähemmän kuin tuotantopanosten hinnat (12.5 ja 13.0 %). Kustannusten volyyymi kasvoi 6 %. Lopputulos osoittaa noin 8 % maataloustulon nousua.

On kuitenkin huomattava, että maataloustulon kehitys on polkenut paikallaan useana vuonna, joten tulon nousu vuonna 1980 on osittain näennäinen. Alhaiselta tasolta lähdettäessä nousu voi prosentteina laskettuna johtaa hyvään tulokseen, mutta se ei välttämättä nosta maataloustuloa edes sille tasolle, jossa se olisi normaalin kehityksen vallitessa.

Maataloudesta toimeentulonsa saavien lukumäärä alenee, joten henkeä kohti laskettu tulo on noussut hieman enemmän kuin maataloustulo. Verotustilasto on tässä suhteessa paras tilastolähde, mutta vuoden 1980 tiedot saadaan vasta vuoden kuluttua.

### III MAATALOUSPOLITIIKKA

#### 7. Keskusteluaiheita

Tulopolitiikka ja tuotannon rajoittaminen sävyttivät kuluneen vuoden maatalouspoliittista keskustelua. Nehän liittyvät niin asiallisesti kuin myös kirjaimellisesti läheisesti toisiinsa, sillä tulokehitystä säätelevä maataloustulolaki sisältää myös ns. tuotantokatot. Koska maidon, sianlihan ja kananmunien tuotantokatot ylitettiin myös viime vuonna, maatalouden markkinointivastuun toteuttamiseksi kannettiin lannoiteveroa ja markkinoinnismaksuja arvion mukaan noin 210 milj. mk. Se ei kuitenkaan ole ilmeisesti riittävä.

Tuotantokatot merkitsevät noin 5 - 7 % alennusta maataloustuloon, joten niistä on muodostunut merkittävä tulopoliittinen tekijä. Ennusteet osoittavat, että markkinointimaksut kasvavat edelleen, ja siten alentavat viljelijöiden tuloja. MTK onkin vaatinut tuotantokattojen poistamista.

Edellä on jo todettu, että maataloustuloneuvottelut olivat vaikeita. Neuvottelujen aikana keskusteltiin myös yleensä uudesta maataloustulolaista, joka tulisi säätää vuoden 1981 aikana. Mitään konkreettista ehdotusta lain muuttamiseksi ei kuitenkaan ole tehty, mutta lain valmistelutyöt on jo aloitettu sitä varten asetetussa toimikunnassa. Samalla tulevat esille myös tuotantokatot.

Mitään uusia merkittäviä lakeja ei säädetty vuonna 1980. Joitakin vanhoja lakeja sen sijaan muutettiin hieman. Seuraavassa on lyhyesti esitelty näitä lakeja sekä samalla on kerrottu tärkeintä maatalouspoliittista lainsäädäntöä. Mukaan on otettu vain tärkeimmät lait.

## 8. Tuotannon ohjaus

Tuotannon rajoittaminen ja ohjaaminen ovat edelleen maatalouspolitiikkamme keskeisiä kohteita. Maidon, sianlihan ja kananmunien tuotanto ylittää jatkuvasti kotimaisen kulutuksen, ja koska vientihinnat ovat alhaiset, on tuotantoa pyritty supistamaan monin tavoin. Tätä tavoitetta palvelevat mm. maataloustulolain tuotantokatot, tuotannonmuutoskorvaukset, peltojen paketointi ja kesannointi, suursikaloiden, -kanalaloiden ja -navettojen perustamisen luvanvaraisuus sekä uusina toimenpiteinä utarevikaisten lehmien karsinta ja emolehmäpalkkiot.

Pellonvarausjärjestelmän puitteissa oli 98 000 ha peltoa pois tuotannosta vuoden 1980 puolivälissä edellisvuoden vastaa van luvun oltua 110 000. Kesannointisopimuksen alaista peltoa oli 43 000 ha, josta maksettiin viljelijöille 600-750 mk/ha ja muille 500-650 mk/ha korvausta. Muutoinkin peltoa on jäänyt pois tuotannosta niin, että maataloustuotantoon käytetyn pellon ala (2.27 milj.ha ) aleni 1.9 % edellisvuodesta. Pellojen kesannointikorvausta ei jatketa enää vuonna 1981.

Tuotannonmuutoskorvausta on maksettu viljelijöille, jotka ovat siirtyneet maidontuotannosta muihin tuotteisiin (lukuunottamatta sianlihaa ja kananmunia). Järjestelmää helpotettiin edelleen vuonna 1980 (laki 909/79 ja 918/80).

Suurtuotantoyksiköiden muodostamista on säädelty kuten aikaisemmin. Yli 300 sikapaikan, 1 000 kanan, 30 lypsylehmän ja 120 nautaeläimen suuruisen yrityksen perustamiseen on tarvittu lupa.

Utarevikaisten lehmien poistamisesta tuotannosta 11.5 -15.8. ja 2.11. - 31.12.1980 välisinä aikoina maksettiin edellisellä kerralla 700 mk/lehmä ja jälkimmäisenä kertana 800 mk/lehmä

suuruista palkkiota. (Vp 309/80, as 560/80 ja Vp 720/80). Tavoitteena oli vähentää lypsylehmien lukumäärää. Sen lopullista vaikutusta on vaikea arvioida, mutta kesällä poistettiin päätöksen puitteissa 24 900 lehmää ja syksyllä noin 20 000 lehmää. Lehmien lukumäärä ei kuitenkaan ole alentunut aikaisempaa nopeammin.

Emolehmäpalkkion tarkoituksena on siirtää tuotantoa maidosta naudanlihaan. Viljelijä saa 600 mk:n korvauksen lehmää kohti, mikäli hän sitoutuu pitämään vähintään 2 lehmää teuraaksi kasvatettavan vasikan maitoruokintaa varten sekä olemaan myymättä tilalta maitoa ja vasikoita tai lehmiä maidontuotantoa varten (Vp 508/80 naudanlihan tuotantosopimuspalkkioista). Sopimus tehdään vuodeksi kerrallaan ja se voidaan uudistaa 4 kertaa. Sopimuksen teki vuoden 1980 loppuun mennessä 706 viljelijää ja heillä oli yhteensä 6 153 lehmää.

Tuotantokatoilla, jotka sisältyvät maataloustulolakiin, ei näytä olevan toivottua tulosta. Sianlihan markkinoille tulevan määrän ennustetaan nousevan vuonna 1981 172 milj. kg:aan eli noin 3 % edellisvuotta suuremmaksi, vaikka markkinoimismaksua kannetaan 20 p/kg. Samoin maidon tuotanto näyttää kasvavan vuonna 1981 2 - 3 %. Kanamunien tuotanto jäänee kuitenkin ennalleen tai se alenee hieman, sillä kanojen teurastamisesta maksetaan erityistä palkkiota (20 mk/kana) vuoden 1981 aikana. Ehtona on kanamunien tuotannosta luopuminen vähintään 18 kuukauden ajaksi ja teurastettavia kanoja on oltava vähintään 100. (Vp 1001/80).

Vuoden 1981 tuotantokatot olisivat lain mukaan alenneet hieman vuoden 1980 tasosta, mutta budjettineuvottelujen yhteydessä sovittiin, että ne pidetäänkin samoina kuin vuonna 1980 (laki 917/80). Markkinointimaksuja ei myöskään nostettu, vaan maidon markkinoimismaksu on edelleen 1 p/l ja sianlihan 20 p/kg sekä lannoitevero 11 p/kg.

## 9. Muuta lainsäädäntöä

### 9.1. Maatilalain muutos

Maatilalakia muutettiin osittain alkaen 1.10.1980 (553/80). Maanostolainaa voidaan nyt myöntää tilan tulevalle jatkajalle, mikä on tarkoitettu helpottamaan sukupolven vaihdosta. Samaa tarkoitusta ajaa lainoitettavan asunnon pinta-alan nostaminen 200 m<sup>2</sup>:iin. Lisäaluekaupoissa nousi tilan pinta-alaraja. Lisäksi yhtenäistettiin korkotukilainojen ja valtion lainojen korot. Ne vaihtelevat nyt kahdesta kuuteen prosenttiin.

Maatalouden rakennepoliittinen toimikunta esitti jättämässään mietinnössä ohjelman lainoituksen lisäämiseksi vuosina 1981 - 82. Kehittämisrahastoon olisi pitänyt siirtää sen mukaan inflaatiokorotus huomioon ottaen noin 700 milj. mk. Tämän summan saaminen budjettiin osoittautui kuitenkin ylivoimaiseksi tehtäväksi, ja se jäi 580 milj. markkaan. Rakenteen kehittämiseen on käytettävissä myös korkotukilainoja 370 milj. mk:n edestä. Lainoitusmahdollisuudet ovatkin parantuneet jo melkoisesti viime vuosina, vaikka niitä pidetäänkin vielä liian vähäisinä.

### 9.2. Viikkovapaa-aikakokeilu

Varsinkin kotieläintaloutta harjoittavat viljelijät tekevät jatkuvaa 7-päiväistä työviikkoa tilallaan pääsemättä siitä juuri vapaaksi viikonloppuisinkaan. Jotta viljelijät voisivat kuitenkin edes jotenkin nauttia muissa ammateissa normaalista kaksipäiväisestä viikonloppuvapaasta, on valtion tukemana käynnistymässä viikkovapaatoiminnan kokeilu eräissä kunnissa (694/80). Viljelijä joutuu maksamaan osan lomitta-

jan palkasta valtion maksaessa lopun. Käytettävissä on 7.8 milj. mk, millä saadaan arvion mukaan yli 11 000 tilalle yksi vapaapäivä kuukautta kohti vuoden ajaksi.

Kotieläintaloutta tekevät viljelijät saivat vuonna 1980 14 päivää vuosilomaa (alle 5 vuotta alalla olleet 12 päivää).

### 9.3. Viljavarastolaki

Maamme viljavarastoja on tarkoitus kasvattaa tuntuvasti. Viljavarastolaille säädetään varmuusvarastojen kasvattamisesta 900 milj. kg:aan vuoteen 1987 mennessä. Lailla säädelään myös varastojen käyttöä. Maamme elintarvikehuoltokyky nousee näiden toimenpiteiden ansiosta huomattavasti ja kansainvälisesti ottaen olemme varastoinnin osalta eturivin maita.

## 10. Maatalouspolitiikan suunnittelu

Maatalouspolitiikkaamme on syytetty lyhytjänteiseksi ja tempoilevaksi. Siitä ei olekaan olemassa sitovaa, pitkän aikavälin sopimusta tai lainsäädäntöä, minkä tähden on mahdollista tehdä epäjohdonmukaisia ratkaisuja. Viljelijät joutuvat tietenkin kärsimään tästä mm. investointejaan tehdessään.

On ainakin odotettavissa, että tilanteeseen saataisiin korjauksia. Vuonna 1979 asetettiin parlamentaarinen maatalouden neuvottelukunta, jolla on apunaan elintarvikepolitiikkaaja yleensä maatalouspolitiikkaa käsittelevät valiokunnat. Tehtävänä on laatia 1980-lukua koskeva elintarvike- ja maatalouspoliittinen ohjelma. Tätä työtä palvelevat myös maatalouden rakennepoliittisen ja tuotantopoliittisen toimikunnan mietinnöt, jotka valmistuivat vuoden 1980 alussa.

Tuotantopoliittinen toimikunta esitti mietinnössään; että käytössä olevaa peltoa ei tulisi enää pysyvästi poistaa tuotannosta, vaan mahdollinen ylikapasiteetti tulisi mm. kesannoinnin avulla pitää pois tuotannosta, jolloin se on tarvittaessa helposti otettavissa käyttöön. Tuotannon sisäistä rakennetta tulisi kuitenkin muuttaa niin, että kunkin tuotteen tuotanto vastaisi paremmin kulutusta. Mm. maidontuotanto saisi alentua niin että omavaraisuuden alaraja olisi 115 %. Kanamunien tuotanto saisi myös aleta nykyisestä tasostaan.

Kasvintuotantoa voitaisiin osittain lisätä. Varastojen täydentämiseksi voidaan leipäviljan viljelyala nostaa 1980-luvun alkupuolella noin 250 000 hehtaariin (177 600 ha vuonna 1980). Öljykasvien viljelyä olisi lisättävä 80 000 hehtaariin saakka. Samoin mallasohran ja nurmikasvien tuotantoon voitaisiin siirtää osa pellosta.


Yhdessä kesannoinnin, tuotannonmuutossopimusten ja metsitysten kanssa päästäisiin yllä mainituilla sekä eräillä muilla toimilla sellaiseen tuotannon ja kulutuksen tasapainoon, joka olisi yleisesti hyväksyttävissä. Se merkitsee edelleen lievää ylituotantoa, mutta olisi hyvin perusteltavissa omavaraisuus-, työllisyys- ja aluepoliittisilla perusteilla.

Rakennepoliittisen toimikunnan mietinnön tärkein esitys oli tavoite säilyttää maatalouden nykyinen rakenne niin, että maatalouden ammatissa toimiva väestö säilyisi noin 210 000 - 220 000 suuruisena. Maatilojen kokonaismäärän alenemisen tulisi pysähtyä 1980-luvun jälkipuoliskolla. On vaikea nähdä, miten tämä tavoite on saavutettavissa, sillä mm. viljelijöiden ikärakenne viittaa siihen, että maatalouden ammatissa toimiva väestö alenee edelleenkin entistä vauhtia.

Rakennepoliittinen toimikunta laati myös ehdotuksensa maatalouden investointien rahoitustarpeen tyydyttämiseksi. Tätä ehdotusta on lähes sellaisenaan toteutettu.

Maatalouden pitkän aikavälin ohjelman laatimisessa muodostavat edellä mainitut kaksi mietintöä hyvän lähtökohdan, joskin rakennepoliitiikkaa joudutaan tarkastelemaan uudelleen, jotta se saataisiin niveltymään saumattomasti muihin maatalouspolitiikan lohkoihin. Kokonaisuohjelmaa luotaessa joudutaan ottamaan mukaan vielä ainakin tulo- ja tukipoliitiikka sekä aluepoliittiset näkökohdat. Kansainväliset kehitysnäkymät ja kehitysmaille annettava elintarvikeapu vaikuttavat myös osittain maatalouspolitiikkaamme.

Pitkän aikavälin ohjelma ei tietenkään voi olla liian yksityiskohtainen eikä jäykkä, mutta ei niin joustava, että se mahdollistaa liian äkilliset maatalouspoliittiset muutokset. Meneillään oleva yritys ohjelman laatimiseksi on vakava ja siihen on paneuduttu huolella. Maassamme on tosin aikaisemminkin laadittu samantapaisia ohjelmia, mutta niiden toteuttaminen tai seuraaminen on jäänyt vähäiseksi.



#### IV YHTEENVETO

Taloudellinen kehitys on jatkunut suotuisana. Tuotannon kasvu oli 5 % ja työttömyys painui 4.5 %:iin vuonna 1980. Suhdanteissa saavutettiin kuitenkin huippu vuoden alkupuolella ja taloudellinen kasvu on hidastunut huomattavasti. Työllisyys pysyy kuitenkin vielä hyvänä.

Vuoden 1980 sato oli hyvä. Hehtaarisadot olivat joko normaaleja tai hieman korkeampia kuin ennustetut normaalisadot lukuunottamatta vehnää, jonka sato ei yltänyt vielä 1980-luvun puolivälin satoihin. Leipäviljasadon arvioidaan lähes riittävän kotimaiseen kulutukseen. Rehuviljasato jäi hieman alle edellisvuoden tason ohran viljelyalan pudottua noin 16 %. Rehua lienee kuitenkin riittävästi, joten viljan tuontitarvetta ei ole.

Kotieläintuotanto nousi kauttaaltaan. Tösin maidon tuotannon kasvu oli vähäistä, mutta kun tavoitteena on ollut alentaa sitä, on pienikin tuotannon kasvu ollut pettymys päätöksentekijöille. Sianlihan tuotannon kasvu oli vajaa 4 % ja kananmunien noin 5 %. Kotieläintuotannossa ei ole tapahtunut sitä tuotannon alentumista, jota mm. maataloustulolain sisältämät tuotantokatot olisivat edellyttäneet.

Maatalouden tulokehitys on ollut hyvin huono viime vuosina. Vuoden 1980 tulos näyttää ennakkotietojen mukaan paremmalta, mutta se ei vielä läheskään korjaa sitä jälkeenjääneisyyttä, joka ainakin kokonaislaskelmien mukaan tapahtui 1970-luvun loppupuolella.

Tuotannon rajoitustoimet ja maatalouden tulopolitiikka sävyttivät maatalouspoliittista keskustelua: Mitään mullistavia lakeja ei säädetty vuonna 1980. Maidontuotannon rajoittamiseksi makset-

tiin utarevikaisten lehmien karsintapalkkiota kesällä 700 mk ja syksyllä 800 mk lehmältä. Lypsylehmien lukumäärään ei tällä toimenpiteellä ole ollut kovin suurta merkitystä. Naudanlihan tuotannon lisäämiseksi ryhdyttiin maksamaan erityistä emolehmäpalkkiota.

Maataloustuotantoa on pyritty rajoittamaan pellonvaraus-, kesannointi- ja tuotannonmuutosjärjestelmillä. Siirtymistä maidontuotannosta muihin tuotantomuotoihin, johon pyritään juuri tuotannonmuutossopimuksilla, on tehty joustavammaksi, mutta toistaiseksi tulokset ovat olleet vaatimattomia.

Maataloustuloratkaisut syntyivät vaikeiden neuvottelujen jälkeen. Uutta lakia valmistelemaan on asetettu toimikunta, jonka tulisi löytää keinot neuvottelujen yksinkertaistamiseksi. Lienee kuitenkin niin, ettei ole helppoa muuttaa nykyistä järjestelmää. Tuloneuvottelut ovat vaikeita kaikilla kansantalouden sektoreilla. Miksi maatalous voisi tehdä poikkeuksen.

Liitetaulukko 1. Eräitä hintaindeksejä.

	Tukkuhinta- indeksi	Kuluttajahin- taindeksi	Maataloustuotteiden tuottajahintaindeksi
1970	100	100	100.0
1971	105	106	103.7
1972	114	114	115.0
1973	134	127	129.4
1974	167	150	150.2
1975	189	176	188.2
1976	211	201	213.6
1977	233	226	229.4
1978	245	243	242.5
1979	266	261	257.2
1980	309	291 <sup>e</sup>	289.0 <sup>e</sup>

Liitetaulukko 2. Maatalouden tuotantopanosten hintaindeksi alaindekseineen.

	Tuotantopanosten hintaindeksi	Tarvikehin- taindeksi	Kone- ja kalusto kustannusindeksi	Rakennuskus- tannusindeksi
1970	100.0	100.0	100.0	100.0
1971	107.9	103.6	109.2	109.2
1972	116.9	107.6	120.2	123.6
1973	135.6	122.2	133.4	155.5
1974	167.9	154.6	162.7	201.4
1975	205.9	188.4	208.3	230.2
1976	238.4	225.3	231.2	255.4
1977	273.6	267.3	258.1	281.4
1978	285.4	273.8	282.2	294.9
1979	304.3	282.8	308.7	325.6
1980 <sup>e</sup>	341.0	317.2	340.5	364.4

Liitetaulukko 3. Eräitä lukuja maatalouden rakenteesta.

	Tilojen määrä 1000 kpl	Tilojen keski- koko, ha	Maatalouden työvoima 1000 henk.	työvoima % koko työ- voimasta
1970			404	19.0
1971			374	17.6
1972	274.4	9.31	339	16.0
1973	265.9	9.54	304	14.0
1974	258.2	9.79	303	13.6
1975	248.7	10.05	277	12.5
1976	242.7	10.26	244	11.3
1977	237.7	10.43	223	10.6
1978	232.8	10.60	208	10.0
1979			200	9.4
1980 <sup>e</sup>			207	9.3

Liitetaulukko 4. Eläinten lukumäärä kesäkuun laskennan mukaan.

	Lehmiä 1000 kpl	Keskituotos l/lehmä	Sikoja 1000 kpl	Kanoja 1000 kpl
1970	889.1	3677	1002.4	4470.9
1971	849.3	3806	1129.3	5249.0
1972	836.5	3889	1045.7	5963.7
1973	823.6	3839	1139.3	5869.0
1974	818.5	3856	1048.9	5803.2
1975	773.2	3997	1036.1	5943.3
1976	763.1	4200	1053.9	6333.2
1977	751.6	4197	1143.3	6245.1
1978	742.0	4260	1244.7	6046.4
1979	730.1	4336	1288.7	6029.4
1980	719.5	4410 <sup>e</sup>	1410.2	6040.7

Liitetaulukko 5. Lannoitteiden myynti (mk/ha).

	N	P <sub>2</sub> O <sub>5</sub>	K <sub>2</sub> O
1969-70	57.8	61.8	47.8
1970-71	61.4	65.0	50.5
1971-72	67.2	68.6	54.9
1972-73	68.5	69.8	56.4
1973-74	78.9	78.4	63.2
1974-75	85.8	78.5	65.1
1975-76	80.1	68.3	57.7
1976-77	64.2	56.3	48.5
1977-78	69.1	58.7	51.7
1978-79	77.0	63.9	57.2
1979-80	82.7	63.0	59.4

